

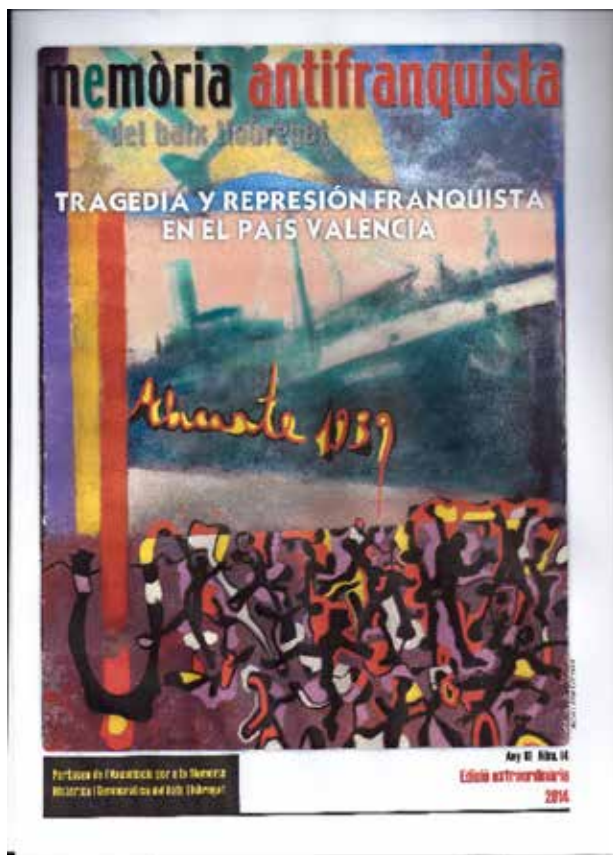

ASSOCIACIÓ PER A LA MEMÒRIA HISTÒRICA
I DEMOCRÀTICA DEL BAIX LLOBREGAT

MEMORIA DE ACTIVIDADES Y DE DIFUSIÓN DEL AÑO 2014 DE LA ASSOCIACIÓ PER A LA MEMORIA HISTÓRICA I DEMOCRÀTICA DEL BAIX LLOBREGAT

REVISTA MEMORIA ANTIFRANQUISTA DEL BAIX LLOBREGAT TITULADA “TRAGEDIA Y REPRESIÓN FRANQUISTA EN EL PAÍS VALENCIA”

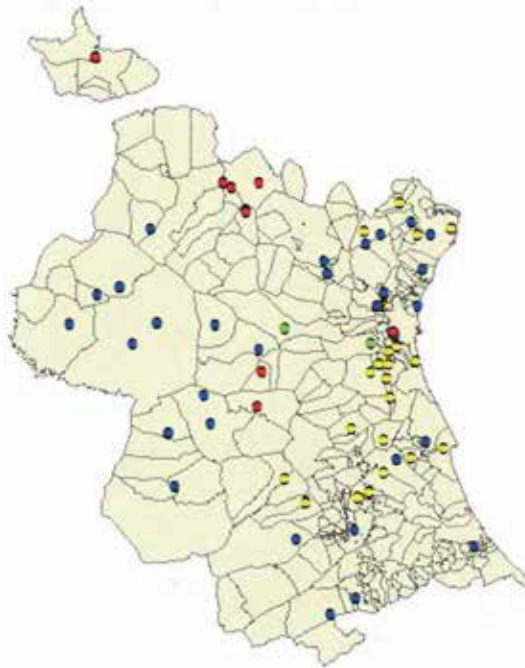
Se han editado 500 ejemplares de la revista con la colaboración de historiadores de las Universidades de Valencia, Alicante y Castellón en donde se han celebrado actos para su presentación. Se ha distribuido a través del exilio en Francia, Galicia, Catalunya, Andalucía, Extremadura, Central sindical de CC.OO. del Baix Llobregat, Madrid, Argentina así como entre los más de 90 asociados que componen la AMHDBLL. Puede consultarse y leer en nuestra web: www.memoria-antifranquista.com

Base de datos integrada de fosas comunes de la guerra civil y la dictadura franquista en la provincia de Valencia

Mapa general de fosas de la provincia de Valencia

Amb el suport de:

Ajuntament de Cornellà de Llobregat

AJUNTAMENT DE SANT JOAN DESPÍ

Ajuntament del Prat de Llobregat

Ajuntament d'Esplugues de Llobregat

baix llobregat - alt penedes - arania - garraf

SINTESIS Y DESARROLLO DEL PROYECTO QUE NOS OCUPA: LA REVISTA “TRAGEDIA Y REPRESIÓN FRANQUISTA EN EL PAÍS VALENCIÁ”. (Paco Ruiz Acevedo)

Características de la revista: “Tragedia y represión franquista en el País Valenciá” (92 páginas)

A finales del mes de marzo de 1939 la Guerra Civil española estaba terminando y en el puerto de Alicante se produce uno de los más trágicos episodios de este fin de guerra. Por las carreteras de acceso a la ciudad llegan a Alicante los partidarios de la República en retirada. Alicante se encontraba en un estado lamentable después de los bombardeos sufridos durante la contienda. Los alimentos eran un bien escaso y no existía ningún motivo para la resistencia, todas las ciudades del bando republicano habían caído en estos últimos días como si sufriesen un efecto dómimo. Los partidarios de la rendición habían ganado en un intento de evitar más dolor, al menos así lo entendían ellos. Es necesario recordar que, tras el fallido golpe de Estado de Casado, se corrió el rumor de que en el puerto de Alicante, el bando franquista permitiría que todo aquél que lo quisiera pudiera exiliarse y abandonar España. Este motivo que entre 12.000 y 15.000 personas se concentrasen en el puerto de Alicante con la esperanza de poder abandonar España. Algunos autores elevan esta cifra hasta 30.000.

El 28 de marzo dos barcos están amarrados en el puerto. Uno de ellos es el viejo carbonero inglés *Stambrook*, con su capitán, Andrew Dickinson que se aventura y burla el bloqueo de la escuadra naval franquista. A pesar del riesgo, embarca oficialmente a 2638 pasajeros; de ellos, 2.240 eran hombres y 398, mujeres; 147 eran niños, de los cuales 15 no habían cumplido el primer año de edad, y de entre éstos, algunos eran recién nacidos. El *Stambrook* zarpó el 28 de marzo a las 11 de la noche.

Tras la marcha del mítico barco *Stanbrook*, quedaron atrapadas allí unas catorce mil personas que se habían significado con la II República española. Otros barcos intentaron romper el bloqueo realizado por la flota nacionalista como el *Winnipeg* y un par de mercantes franceses que intentaron aproximarse al muelle, pero fueron interceptados. Las promesas de evacuación se han convertido ya en una artimaña de los falangistas, con el fin de conseguir desarmar a los republicanos y mantenerlos en calma. Los falangistas, que estaban comandados por Mallol, y este comentaría “*Con el fin de dar visos de realidad y que los fugitivos se decidieran a entregar sus armas a cambio del boleto de embarque, hicimos más difícil la entrada al puerto*”. Los últimos republicanos refugiados en el puerto contaban con la esperanza de salir en un barco que nunca llegó. La desolación hizo su aparición en el puerto, donde se quitaron la vida muchas personas (entre 22 y 136 según diversas fuentes). El Jueves 30 de marzo llega la división italiana *Littorio* al mando del general Gastone Gambara, llegan hasta el puerto y rodean con sus armas lo que queda de la República. Es entonces cuando los derrotados comienzan a romper en pedazos los documentos que acreditan su filiación, ya no son nadie. Ya no hay salida. De esta forma la ciudad de Alicante se convirtió en una gigantesca prisión. El día 31 entraron en el puerto dos barcos, pero cuando los abatidos republicanos comprobaron que se trataba de dos barcos nacionalistas (el canario, y el *Vulcano*) y desembarcaban soldados, el caos fue total. Ya prisioneros, fueron llevados a un campo de concentración los almendros, situado entre la Goteta y Vistahermosa, mientras otros eran encerrados en los castillos de Santa Bárbara y San

Fernando, en la Plaza de Toros, en algunos cines, en la Escuela de Ciegos y en el Reformatorio de Adultos.

En el Campo de los Almendros, los prisioneros republicanos estuvieron en unas condiciones lamentables, sin comida y casi sin agua, durante cinco o seis días hasta que fueron trasladados a diversas cárceles y, en especial, amontonados en vagones de trenes de mercancías, al campo de concentración de Albatera.

El conjunto del articulado de la revista nos dará una dimensión de la totalidad lo suficiente amplia y humana para la comprensión del lector. Examinen algunas de las últimas revistas y libros publicados en nuestra web: www.memoria-antifranquista.com para comprender mejor cuanto exponemos: “Los abogados laboristas en el franquismo”, “Exilio republicano del 39”, Azaña, “Monográficos sobre la Ley de la Memoria histórica”, libro TRAUMAS (Niños de la guerra y del exilio) que ya se ha editado (15-11-2012) en versión francesa, “Peatones de la historia”, “La represión franquista en Andalucía”, “El genocidio franquista en Extremadura”, “El terror fascista en Galicia”, etc.

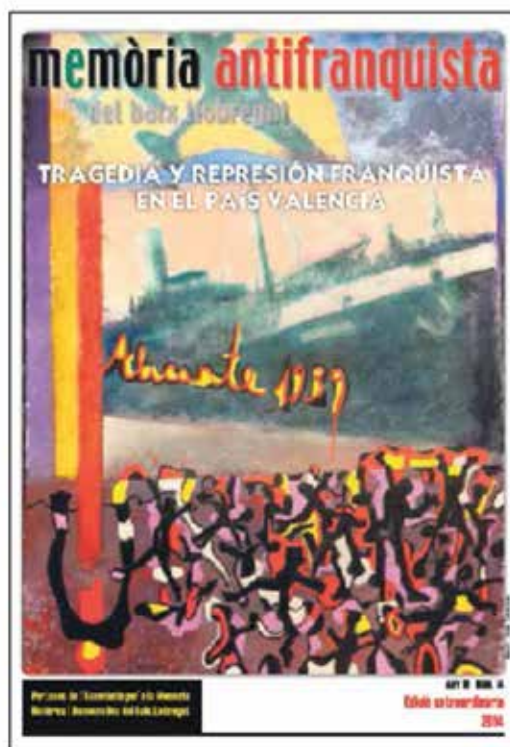
Nuestras publicaciones (algunas bilingües) se están distribuyendo por Catalunya, diversos puntos de España (Andalucía, Extremadura, Galicia, Madrid, Navarra, Valencia), Francia de manera destacada con asociados del exilio algunos condecorados por el gobierno francés, Argentina, Venezuela entre otros países.

SUMARIO: Tragedia y represión franquista en el País Valencià

- Presentación.
- La República, un final desgarrador. Un hito histórico.
- Cruzando el Aqueronte. Del puerto de Alicante al campo de concentración de Albatera.
- Venganza y castigo, que no justicia. A quién y porqué se ejecutó. País Valencià.
- La represión franquista en Castelló.
- La represión franquista contra los científicos republicanos.
- Condenados e inhabilitados. La represión franquista e los masones del País Valencià.
- Víctimas inocentes aún: castigats.
- Una sociedad controlada y vigilada. La represión moral de las mujeres en Castelló.
- “En contubernio con la subversión comunista-terrorista en lo social”: la represión franquista en el tardofranquismo (1958-1978).
- Imágenes conceptuales de la represión franquista.
- La trágica desaparición de la memoria fotográfica valenciana.
- La producción valenciana sobre la represión franquista del primer franquismo.
- Memoria democrática: conflictos e insuñión en la comunitat valenciana.
- Fusilar para expiar: los consejos de guerra a los profesores: Eliseo Gómez Serrano y Juan Peset Aleixandre.
- La institucionalización del régimen franquista.

Precio de la revista: 5 euros (92 páginas)

Amb el suport de

El sábado día 11 de octubre a las 18.30 horas presentaremos en el Patronat Cultural i Recreatiu de Cornellà de Llobregat (Mn. Jacint Verdaguer 52) el acto "TRAGEDIA Y REPRESIÓN FRANQUISTA EN EL PAÍS VALENCIÀ" dedicado íntegramente al genocidio franquista en el País Valencià por ser una de las regiones más castigadas por la sublevación fascista contra la legalidad de la II República española.

El desarrollo del acto es el siguiente:

- La presentación del acto correrá a cargo de Ricard Camil, de la Universitat de València.
- Conferencia presentación de la revista "Tragedia y represión franquista en el País Valencià" a cargo de Pelai Pagès, Profesor de Historia Contemporánea en la Universidad de Barcelona.
- Cerrará el acto Antonio Balmón, alcalde de Cornellà de Llobregat.
- Al finalizar el acto habrá un pisolabís

Precio de la entrada: 5 euros

Las entradas serán reservadas, por teléfono o email, por riguroso orden de petición y abonadas a la entrada del Patronat. Venta en taquilla del teatro una hora antes 17,30 horas.

Teléfonos, email de información y ventas de entradas:
 Paco Ruiz (Presidente) 93 375 45 05 pacoruizacevedo@telefonica.net
 Eliseo Sanabria (Vicepresidente) 93 376 20 11 eliseosanabria@telefonica.net

**TRAGEDIA Y REPRESIÓN
FRANQUISTA
EN EL PAÍS VALENCIÀ**

11 de Octubre a las 18.30 horas
 Patronat Cultural i Recreatiu de Cornellà de Llobregat
 c/ Mossèn Jacint Verdaguer, 52

Acte Homenatge Josefina Piquet

Benvolgut Paco,

A continuació li faig arribar la informació de l'acte que em va demanar.

L'acte es durà a terme el dia 8 d'octubre les 19h a la sala 2 de L'Auditori de Barcelona, c/Lepant.

Estarà dividit en 5 grans blocs seguint la trajectòria vital de la Sra Piquet: la República, la guerra, l'exili, el silenci i la paraula.

Per cada bloc està previst un breu vídeo introductori, una cançó i un breu parlament a càrrec d'una persona.

L'acte serà conduït per una presentadora/periodista. Encara no tenim cap nom. Esperem en breu confirmar-lo.

La setmana passada ens vam dirigir a les persones que la família va demanar que parlessin en cadascun dels blocs: Pelai Pagès, Consell de Savis, Joan Pi, Anna Miñarro, Llum Ventura.

En tots els enviaments que hem fet, hem deixat clar que l'acte està organitzat per l'Associació per la Memòria Històrica i Democràtica del Baix Llobregat, Historaula i el Museu d'Història de Catalunya.

Atès que hi ha persones que també volien dirigir unes paraules a la Josefina, estem demanant que totes aquelles persones que així ho vulguin puguin fer-nos arribar un escrit amb el compromís d'agrupar-los tots i fer-los públic.

En aquest sentit, li demanariem si us plau que ens fes arribar el seu escrit.

També informar-li que tot i que no podrem tenir a la Françoise, sí que disposarem d'un vídeo que ella haurà gravat i que veurem el dia de l'acte.

Estem a la seva disposició.

Rebi la nostra cordial i sincera salutació.

Gemma (Memorial Democràtic.)

Los hombres y las mujeres pasan, pero quedan los ideales y los ejemplos. Gracias Josefina.

El recuerdo de Josefina me causa dolor para escribir una síntesis como homenaje a su persona. Pero entre otras muchas cualidades hay dos que deseo resaltar, sus ideales y sus excepcionales ejemplos:

Josefina fue una mujer excepcional que fue capaz de romper su silencio traumático después de cincuenta años de silencio como consecuencia de una niña de corta edad que padeció la retirada a pie con su madre hacia la frontera de Francia perseguida por la aviación nazi, los bombardeos de Figueras que salvó su vida milagrosamente, la separación de su padre durante años, el padecimiento de la guerra civil y la segunda guerra mundial, el menosprecio del gobierno francés hacia el exilio forzoso de los republicanos españoles, la actitud despectiva de los niños franceses en la escuela, a excepción de su amiga **Françoise** cuya amistad perduró hasta su fallecimiento y tantos otros. Josefina decía siempre que los niños no hacen la guerra de los mayores pero sufren por vida sus consecuencias. En su testimonio del libro Traumas (niños de la guerra y del exilio) publicado por nuestra asociación (traducido y publicado en francés) hay un párrafo suyo metafórico que refleja sus sufrimientos y sus sentimientos:

“Cuando después de tantos años de desencuentro, abrí la puerta del pasado, vi una niña en un rincón. Estaba asustada e intentaba esconderse. Se sentía abandonada, estaba muy dolida y lloraba en silencio mientras esperaba que alguien le explicara que habían hecho con su vida. Me acerqué, la abracé y le dije: no llores, yo soy tu futuro y he venido a buscarte, para escucharte, para explicarte y para quererte. Siempre estaré a tu lado”.

Siempre mantuvo sus ideales republicanos aunque nunca estuvo ligada a ninguna organización política. Era una mujer con unos extraordinarios valores unitarios y pluralistas lo que le llevo a formar parte de las “*Dones de 36*” en donde conoció y participo activamente, hasta su disolución, junto a otras compañeras con un historial represivo de largos años de prisión durante el largo periodo de la dictadura franquista y aunque de ideologías diferentes todas se respetaban. Junto a ellas Josefina encontró la ayuda necesaria para despojarse de su mochila del pasado y comenzar una actividad de

divulgación de su testimonio y de posicionamiento de la Memoria Histórica en Universidades, Museu de Historia e Institutos en donde los jóvenes fueron su público preferido. No he conocido mujer tan firme y tenaz en sus convicciones. Pero también tuvo siempre el soporte de su marido Emilio que según ella le hacía de secretario en los trabajos informáticos.

En el año 2007 participa como socia en nuestra asociación hasta su fallecimiento el 11 de agosto de 2013 encontrándome en la provincia de Castellón aquejado de fuertes dolores en las vértebras lumbares. No puedo describir el intenso dolor que sentí, no obstante un componente de nuestra Junta Directiva acompañó a su familia en el Tanatorio portando como despedida una cestilla de flores con los colores de la bandera republicana.

Yo la describía como el ruiseñor de la Memoria Histórica por su peculiar tonalidad de exteriorizar sus sentimientos mirando de frente a sus oyentes y sin precisar lectura alguna. Josefina fue consejera, embajadora y divulgadora excepcional de nuestra asociación allí donde fuese porque se sentía identificada con nuestros principios unitarios y pluralistas y porque fuimos la única asociación que rendimos homenaje a todos los niños de la guerra y del exilio, los grandes olvidados, con la publicación del libro Traumas en donde ella participó con un memorable testimonio: www.memoria-antifranquista.com. El 23 de octubre de 2010, a instancia mía, fue la presentadora del acto del libro con el teatro totalmente lleno y con la asistencia de una numerosa delegación del exilio francés portando numerosas banderas republicanas y finalizó con la intervención altruista de Paco Ibáñez. Recuerdo que me decía ¿Pero Paco si yo nunca he hecho de presentadora?. Solamente decir que ella sola llenaba el escenario.

Josefina Piquet y Paco Ruiz en la presentación del libro TRAUMAS

A las pocas semanas de su fallecimiento en el acto celebrado el 5 de octubre de 2013 con el público puesto en pie se guardó un minuto de silencio y se propuso un homenaje en memoria de Josefina. Este homenaje a celebrar el día 8 de octubre de 2014 convocado por nuestra asociación, Historaula, el Museu d'Història de Catalunya i d'altres entitats cuenta asimismo con la valiosa participación del Memorial Democràtic el cual ha puesto todos los medios de organización del mismo. Seguro estoy que l'Auditori de Barcelona se quedará pequeño pues somos muchos los que estamos agradecidos a Josefina y en especial las Entidades Memorialistas.

Pasado un corto tiempo de los homenajes lo habitual es que la gran mayoría se olviden de los mismos pero consideramos que la personalidad de Josefina, su trayectoria y su ejemplo merece no ser olvidada nunca. Por ello en mi nombre y el de todos los numerosos asociados proponemos al Memorial Democràtic la tramitación ante el

Ayuntamiento de Barcelona para que su nombre figure en calle o plaza como recuerdo a todos los niños que padecieron la guerra y el exilio esparcidos por todo el mundo. Una vez más nuestro agradecimiento a Josefina. Nunca te olvidaremos.

Paco Ruiz Acevedo

Ex - Presidente de la AMHDBLL

8 de octubre de 2014

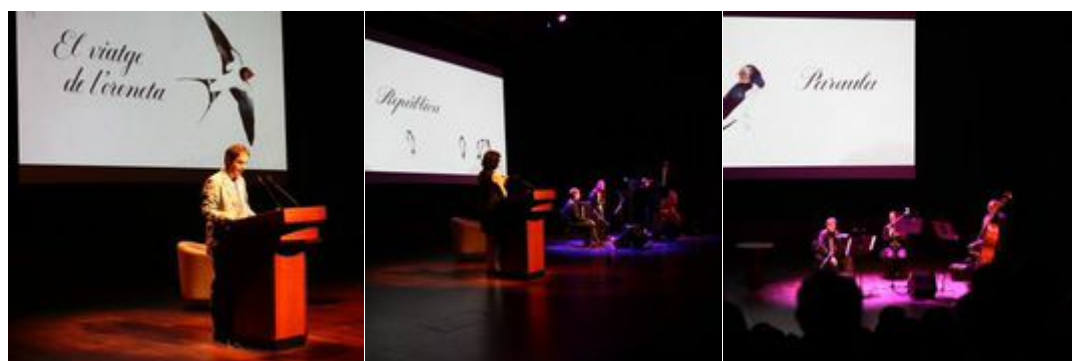

Foto de todos los participantes en el acto de homenaje a Josefina Piquet

LA JOSEFINA PIQUET, LA NENA DE LA REPÚBLICA

Pelai Pagès i Blanch (Universitat de Barcelona)

8 de octubre de 2014

Enguany, si encara fos entre nosaltres, la Josefina hagués complert 80 anys, perquè la Josefina va néixer en ple desenvolupament de la República. Enguany –que commemorem tants aniversaris- també acabem de celebrar el 80 aniversari del 6 d'octubre d'aquell 1934 en què a Barcelona es va proclamar l'Estat Català de la República Federal espanyola i a començaments d'any commemoràvem el 75 anys de la derrota de la República i de l'inici de l'exili.

A la Josefina li agradava anomenar-se la “nena del 36”. Durant els anys en què va coordinar aquell grup de dones que, des de la derrota, anaven per arreu explicant la seva experiència de vida, com a dones que havien patit una guerra, exili, presó i nombroses repressions, la Josefina sempre recordava que ella no era una “dona del 36”, sinó que era una nena. Una nena que havia nascut en un moment delicat en el procés històric de la República, una nena, a més, filla d'un militant compromès en les lluites socials d'aquest país, i que, com tot militant de la CNT, volia un futur més lliure, més fraternal, més igualitari i més just. Una nena, de ben segur, que va ésser educada en aquests valors, tot i que no passarien massa anys en què una guerra –però sobretot una derrota- va truncar la joia de la seva infantesa.

Permeteu-me que us llegeixi un breu paràgraf del darrer escrit que acaba de sortir publicat de la Josefina. Ho havia pronunciat en el Congrés sobre l'exili que es va

celebrar a València el 2009. Aleshores va dir: "El meu testimoni és el d'una nena i la meua veu és també la de milers i milers de nenes i nens. En nom d'ells, vull fer visible el col·lectiu dels grans oblidats: els infants víctimes de la guerra. No vam ser al front, però vam patir una guerra, i els que la vam sobreviure tenim ferides emocionals molt difícils de cicatritzar. Diuen que la història oblida els que callen. Nosaltres també som història i tenim moltes coses a dir".

Perquè sovint es diu –i és una realitat inqüestionable- que els nens sempre són les víctimes innocents i propiciatòries de totes les guerres. I que els nens que van sobreviure a la guerra van estar sotmesos a un trauma que no els va abandonar en tota la vida. Com us acabo de llegir la Josefina no va ser una excepció, però a partir d'un moment determinat va voler assumir el seu passat amb valentia i sobretot amb voluntat de reivindicar una experiència passada i una història que considerava com a referent de futur. Perquè la República del 31 –permeteu que ho recordi- va ser proclamada en el marc d'un entusiasme popular indescriptible. Aquell 14 d'abril la Josefina encara no havia nascut, tres anys més tard ja s'havien iniciat les primeres decepcions, perquè la República havia de portar la modernització de l'estat, havia de satisfer les reivindicacions catalanes, aquella República "de treballadors de totes classes", com deia la Constitució, havia de resoldre reivindicacions populars que en alguns casos eren històriques, com era el tema de la terra. I si no ho va resoldre de manera satisfactòria tot fou, bàsicament, per l'oposició de les classes privilegiades que es negaven a renunciar a ni un dels seus privilegis i finalment varen acabar provocant la guerra.

Quan la Josefina parlava del seu passat –i sempre ho feia amb el somriure als llavis, mai amb acritud ni amb rancúnia- en definitiva reivindicava uns valors pels quals havia valgut la pena viure, lluitar i patir. Els he esmentat abans, perquè eren inherents a tot allò que defensaven els republicans de veritat, a tot allò que era l'essència de la República democràtica i popular, i si m'ho permeteu, eren valors que avui ens fan més falta que mai: les llibertats sense limitacions dels homes i de les dones, dels pobles i de les nacions, la fraternitat entre tots els humans, però també entre pobles i societats diversos, la igualtat de tots i totes des del punt de vista econòmic, social i polític, però en el ben entès de que la riquesa de la humanitat es troba en la diferència –diferents cultures, llengües, religions- i la justícia en el sentit més pur, començant, naturalment, per la justícia social, la mare de totes les justícies.

La Josefina sabia prou bé que aquests valors republicans –llibertats, fraternitat, igualtat i justícia- pels quals s'havia lluitat als anys 30 no només són més vigents que mai, sinó que representen un repte en el què el conjunt d'homes i dones ens hi juguem el nostre futur més immediat. Per aquesta raó la Josefina tenia molt clar que la història i la memòria històrica que reivindicava i per la que va lluitar eren fonamentals per garantir el futur. Una lluita que avui, més que mai, mereixeria un reconeixement social a la Josefina per part de Barcelona i de Catalunya.

Gràcies, Josefina, per la tasca realitzada,

EL VIATGE DE L'ORENETA . HOMENATGE A LA JOSEFINA PIQUET.

AUDITORI DE BARCELONA. 8 D'OCTUBRE DE 2014.

SILENCIS.

ANNA MIÑARRO. PSICÒLOGA CLINICA - PSICOANALISTA.

La Josefina, una nit de febrer de 1939, *tramuntà la carena lentament, sense dir res*, aferrada a la mà de la mare, amb les seves sabatetes de xarol i la seva nina, cap a un lloc no triat, sinó a la recerca del pare i com a única sortida per així poder sobreviure.

Haurien de transcórrer més de 50 anys, per a què la Josefina pogués parlar-ne.

Va patir dos exilis: un de voluntari, un silenci secret, que anomenarem exili interior, sorgit després del bombardeig a Figueres el 1939; i un de forçat, a la recerca del pare que s'havia exiliat abans, per mor dels seus ideals anarquistes tant altament investits. Varen patir camps de concentració, treballs duríssims, clandestinitat, dues guerres, incomprensió, maltractament i desemparament com a estrangers a França (permetin-me una petita digressió per dir que ella, i així ho deia, va ser tractada a França com sovint alguns tracten, ara i aquí, a molts immigrants).

Sabem que a partir d'aquell moment la Josefina mai més tornarà a dormir bé, i que en el menjar trobarà el seu consol perquè la vincula als moments que la mare podia passar amb ella quan, poques vegades, descansava de la seva feina en una cuina.

I l'exili forçat i el silenci instrumentalitza la por, el desconcert, la soledat i la tristor. Apareix llavors, el trauma que és la base per el desenvolupament dels símptomes. I el trauma és una gran ferida, una experiència que aporta en poc temps un augment d'excitació important a la vida psíquica, principalment en una nena petita.

El silenci, l'exili interior és la gran promesa, el pacte, que es va fer a ella mateixa. Va decidir tancar-se mantenint un silenci voluntari -que ella vivia, pensava, com a protector-, mai més no en parlaria i aquesta promesa la va mantenir durant més de cinquanta anys. Va pensar i acceptar

que era una nena vençuda i que no tenia eines per a entendre el que li estaven fent. No volia parlar de tot el que havia patit. I no només no volia parlar, sinó que si podia, ho negava tot.

Però l'oblit no existeix, i ho recordava tot, i tot. El silenci, trobava formes d'esclatar, en forma de símptomes i impregnat per la impossibilitat de fer el dol i per la melangia. Sabem que la intensitat d'allò perdut per la Josefina va ser tant important, i li impedia expressar les seves emocions i així s'instal·là en la inhibició. Per tant, afectà la seva identitat, i forçà l'aparició de la tristor.

Aquest silenci, sumat a l'exili exterior, el forçat, li va impossibilitar fer un dol "normal", natural. Li va costar adaptar-se al nou país, no va poder idealitzar el nou lloc perquè ella no tenia ni tan sols nom: a l'escola l'anomenaven "l'espanyola de merda". Això li va significar una crisi personal on quedava clar que l'emigració no era una elecció, sinó la única sortida per a poder sobreviure, especialment per la impossibilitat de retornar, de forma immediata, al seu estimat país.

Havia perdut molts i diversos objectes molt valorats per ella (la casa on havia nascut -allà on ara descansen les seves cendres: al Casal de Sarrià-, l'àvia, la família extensa, la cultura, la llengua, els costums, i, sobretot, el seu pare per moments). Totes aquestes pèrdues estaven vinculades a records i afectes intensos i generaven molts sentiments de culpa i angoixes depressives. Això feia que una nena petita tingués la sensació de sentir-se abandonada i no estimada.

Durant més de 50 anys, la Josefina va viure en silenci, i la paraula que millor descriu aquest temps és el desemparament, perquè el lloc que la va acollir (a excepció de la seva única amiga, la Françoise) la va rebre com a una intrusa, amb rebuig, humiliació i desconfiança. Mai va expressar les seves pors, no feia preguntes i s'amagava per plorar. El silenci, doncs, va impregnar tot l'espai.

No va voler parlar per tal de no tenir contacte amb allò de real que passava. I va tenir una gran dificultat entre allò que es podia dir i el que no. I els psicoanalistes, sabem que, davant una catàstrofe social com la que va transcorre en aquest país, ella va haver de triar el silenci, molt especialment perquè per a la petita Josefina no hi havia paraules a mida per explicar ni l'horror ni el terror. La seva situació traumàtica va constituir-se en una pedra, però, això sí,- com va comprendre al cap de 50 anys- escalfada a la llar de foc per la seva mare.

Però tot i l'important mal rebut, tot i l'experiència traumàtica, tot i el cost que li va significar recuperar-se de l'estat de desorganització que comporta la catàstrofe social: l'angoixa, els trastorns de la son, els malsons, les fòbies, i l'estat de tristor, les diverses manifestacions psicossomàtiques, les vivències de por, de desemparament, d'angoixa, de persecució, Tot i la

petjada inesborrable del trauma....., després de 50 anys, va poder trencar el silenci, va decidir posar paraules al maltractament, va permetre que els fantasmes sortissin a la llum. I no va ser fàcil, tot el contrari, fou molt dolorós.

Els qui la varem escoltar-la, varem poder copsar com l'acompanyament de la mare i la presència (a estones) del pare, havien ajudat a construir una Josefina amb prou eines per a elaborar i simbolitzar i per a comprendre (pedres calentes canviar guants que li escalfaven les mans i, castanyes per foie i que li proporcionava la mare). Llavors quan començà el seu renaixement i el seu potencial creatiu.

Tot plegat una dona rebel, valenta, constant, lluitadora sense descans, sense rendició, en la difícil lluita per a la recuperació de la Memòria d'aquest trist i miserable país..... Com si durant aquests 50 anys hi hagués hagut una mena de dissociació, és a dir, una part de la Josefina que es va quedar fixada en el trauma i en el país d'origen, i un altra amb molta capacitat de treballar , d'estimar i de lluitar.

Tot i que durant 50 anys el seu silenci i el seu exili li van significar desconcert, sordesa, bloqueig, finalment va trobar la finestra adequada per a poder articular les paraules clausurades. Com diria Benedetti, la Josefina tenia un gran valor a prova de bales, i en canvi, en d'altres moments, no tenia prou força per el desencant.

La seva història travessa el segle XX. És la història d'una generació de dones, de classe baixa I MOLT lluitadores com ella.. Una generació que es va haver d'exiliar sense triar-ho. **Es per això que encara que passin mil anys, el seu patiment no s'esborrarà, i no s'extingirà el dolor fins que la Veritat, la Justícia i la Reparació siguin conquerides. Tot i que no ho tenim gens fàcil en la mida que el Sr. President del Govern Espanyol no vol obeir les ordres que rep de l'ONU.**

Com deia Brecht, si lluites un dia ets bo, si lluites un any ets molt bo, però si lluites tota la vida, com la Josefina, ets **IMPRESINDIBLE**. Per això aprofito per adherir-me a a la petició que des de l'Associació de Memòria Història del Baix Llobregat, en Paco Ruiz Acevedo, fa per tal de que les Institucions considerin oportú dedicar-li un carrer a la ciutat de Barcelona. Moltes gràcies.

Barcelona, 8 d'octubre de 2014. ANNA MIÑARRO

INTERVENCIÓ DE LLUM VENTURA GIL EN EL HOMENAJE A JOSEFINA PIQUET EL 8 DE OCTUBRE DE 2014 EN EL AUDITORI DE BARCELONA.

Vaig conèixer a la Josefina a una de las primeres presentacions de les Dones del 36 al Pati Llimona, ella estava entre el públic i quan vàrem acabar se ens va acostar, tota emocionada, dient tot el que l'havia remogut internament, recordant-li la seva pròpia infància, a través dels relats de elles, i ens va dir com l'agradaria col·laborar amb el projecte que començava a posar-se en marxa. Va ser a partir d'aquell dia que la Josefina es va integrar a les Dones del 36.

Vull deixar dit d'entrada que si jo vaig ser la persona que va crear el projecte de les Dones del 36, un dels primers treballs de la Recuperació de la Memòria Històrica de les Dones, sense el treball de la Josefina, mai hagués tingut la transcendència i el valor que va tenir.

La seva implicació durant tots els anys següents a la transmissió de la Història Oral, acompanyant-les per Instituts, Escoles, Programes de Radio i tantes i tantes activitats més, varen aconseguir que aquestes dones foren conegudes igual que la història de la guerra civil, per molts estudiants i molts nois joves que desconeixien aquesta part de la Història del nostre passat.

Sempre va dir que fins que no va conèixer a les Dones del 36 no podia parlar de la seva història personal com a "nena de la guerra". Això va actuar com revulsiu i ha fer-li entendre que no solament era un trauma per ella sinó també a recuperar la seva memòria històrica.

Tot això queda molt ben descrit en un llibre fet per la Josefina on recopila tota la tasca realitzada per elles aquests anys i que es titula:

UN SILENCI CONVERTIT EN PARAULA.

Dir també que des de que la Associació va començar la tasca de transmetre tota la història oral a través dels Instituts, de les Escoles i de tants i tants llocs, varen tenir la sort de que la Josefina Piquet, se incorporés al projecte. Ella va ser l'Alma Mater de la associació doncs sense la seva dedicació i el seu acompanyament tots aquets anys difícilment haguessin tingut tota la transcendència i repercussió que les Dones del 36 es mereixien. Gràcies Josefina.

LLUM VENTURA GIL

Homenatge a la Josefina Piquet

Sala 2 de l'Auditori de Barcelona

Dia 8 d'octubre, 19h

Fa uns dies, preparant aquestes ratlles, vaig topar amb un text d'un antic alumne que després d'assistir a una xerrada de la Josefina escrivia: "Quan la Josefina va acabar

d'explicar es va escoltar un fort aplaudiment, tot el món estava molt impressionat". Després el noi feia altres consideracions sobre l'emoció que aquelles paraules li havien causat i sobre com l'havien conduït a reflexionar sobre la seva pròpia existència, sobre el benestar del que gaudia i sobre la seva relació amb altres joves vinguts d'arreu del món. En llegir l'escrit em vaig fixar, sobretot, en aquella línia escassa en què el jove remarcava el "fort aplaudiment" i que "tot el món estava impressionat". Aquestes són les paraules justes per expressar l'efecte que els parlaments de la Josefina tenien sobre l'auditori, creava emoció, empatia. En escoltar-la, es podia sentir el terror d'aquella nena petita arraulida sota les bombes a Figueres, es bullia d'indignació quan se la veia sola i perduda al pati d'aquella escola francesa on cap nena la volia, un sentiment que, poc després, es transformava amb tendresa quan la Françoise s'hi acostava i la prenia com amiga. Aquest era el gran poder de la Josefina, embadalir però amb emocions de veritat.

El professorat actiu i inquiet –del qual Historaula n'és una petita representació- ha trobat en la història oral un eina valuosa per adquirir, contrastar i consolidar els coneixements que impartim a la classe. La connexió que s'estableix entre els testimonis i els joves és molt gratificant, trenca fronteres i prejudicis en apropar dos móns tan diferents. Vam conèixer *Les Dones del 36* i vam veure unes dones grans, plenes de coratge i vigor que havien decidit, unides, trencar el silenci sobre el seu passat i, des de diferents perspectives polítiques, donar un testimoni de dones compromeses amb els ideals de la República. La connexió amb els joves va ser immediata confirmant plenament tot el que sabíem sobre la història oral, vam veure com d'efectiu era que l'alumnat pogués sentir de primera mà la tragèdia de la guerra civil i vam poder comprovar com d'educatiu era que els joves poguessin conèixer la dignitat amb la que aquelles dones havien lluitat per la llibertat i la democràcia.

Vam conèixer a la Josefina llavors, era la portaveu de *Les Dones del 36*, la coordinadora dels actes, la referència del professorat per poder-hi contactar i a poc a poc, a mesura que anaven defallint les forces de les més grans, va anar agafant el relleu. En aquest moment, i després de guanyar una batalla interna contra el seu propi dolor i el seu propi silenci, va sorgir una enorme narradora que connectava amb les emocions més íntimes de cadascuna de les persones que l'escoltava. Una anècdota, viscuda per una companya d'Historaula, rebel·la com era d'intensa aquesta capacitat. Aquesta professora i els seus

alumnes van anar al Museu d'Història de Catalunya a una xerrada de la Josefina l'11 de març de 2004 i allí van conèixer la notícia dels terribles atemptats als trens de rodalia de Madrid per la pròpia Josefina. En aquell moment, improvisant, sortint-li del cor, i enmig d'un gran silenci va fer un relat extraordinari explicant el patiment de la gent "normal", del carrer, davant de qualsevol fet violent com aquell atemptat indiscriminat o com els bombardeigs de la guerra civil.

La Josefina sempre ens va posar les coses fàcils, mai no deia que no, sempre venia a l'Institut contenta, era feliç de passar una estona amb els joves i ells no paraven de preguntar i preguntar. Els que ensenyem Història a les aules no agraiem mai prou a *Les Dones del 36* i a la Josefina Piquet, la nena del 36 com a ella li agradava de dir, el seu testimoni generós i valent però no som nosaltres només, és tothom qui ha d'agrair el seu compromís amb la memòria, la llibertat i l'educació d'aquest país.

Per tota aquesta tasca, per tot el que ella representava, el grup Historaula dóna suport a la proposta de l'Associació per a la Memòria Històrica i Democràtica del Baix Llobregat de demanar a l'Ajuntament de Barcelona que dediqui un carrer o una plaça a la Josefina Piquet i, amb aquest nom, honorar i recordar tots els nens i nenes víctimes de la guerra civil i de l'exili.

Grup Historaula

HOMENATGE A JOSEFINA PIQUET

Joan Pi Cabanas

8 de octubre de 2014

Quan m'invitaren a participar en aquest més que merescut homenatge a Josefina Piquet, vaig sentir-me un privilegiat, el poder aportar el meu granet de sorra per lloar els mèrits i virtuts que al llarg del temps ompliren la vida de Josefina.

Vaig conèixer a Josefina el dia 10 de juny de 2003, en una reunió que la nostra Associació havia convocat a les diverses Associacions que desenvolupaven la seva tasca en diferents vessants reivindicatius de les represàlies franquistes, per així crear un fort front comú per tenir un pes específic més valuós davant les autoritats i així poder assolir fites més encimballades, com entre d'altres, la recuperació de la memòria històrica.

Al llarg del temps vàrem coincidir, com a conferenciants , en molts i diferents actes i fou quan vaig poder anar coneixent els seus mèrits i virtuts com a persona i com a comunicadora. Quan començava les seves intervencions, explicant amb aquella veu tant dolça com entenedora, les seves desventurades i tristes vivències de quan de petita, junt amb la seva mare marxaren cap a l'exili, o quan en un bombardeig va quedar mig coberta d'enderrocs, puc ben assegurar-ls-hi que ningú quedava indiferent, tant si eren escolars com persones més grans, més d'una vegada vaig veure córrer alguna continguda llagrimeta entre el públic assistent i jo mateix, tot i havent-la escoltada tantes vegades, encara quedava embadalit escoltant a Josefina.

Era una gran comunicadora.

Josefina Piquet, segons els meu humil parer, era una persona extravertida que sabia el que volia i la manera o el camí per aconseguir-ho. Era realment una persona extraordinàriament incansable, encara que, com ella mateixa m'havia explicat el canvi radical que transformà la seva vida fou en el seu ingrés a l'Associació LES DONES DEL 36, allà entre molts i diferents temes, també li donaren entendre que tots aquells silencis que durant tants anys guardava dins seu, ja era hora de donar-los a conèixer al públic, doncs era molt important transmetre a la ciutadania i de primera mà, les immenses i punyents penúries que van passar camí de l'exili i el tractament rebut en la seva arribada a França.

Josefina ajudada per l'empenta rebuda de l'Associació, començà una gran tasca en la divulgació de les seves vivències, diguem-les-hi, conferències, xerrades, o en tots els mitjans de comunicació, cada vegada fou més sol·licitada i valorada, i totes les seves actuacions eren èxits assegurats.

Quan coincidíem en algun acte, que foren un munt, la feina era meva procurar equilibrar al màxim les nostres actuacions, i eren moltes les vegades que al final de la seva actuació, jo de tot cor, la felicitava dient-li “Josefina ets única, realment ho brodes”, i així fou fins aquell fatídic 13 d'agost de 2013 que sobtadament Josefina va emmudir per sempre.

Però, mentre els que gaudírem de la seva amistat, continuem parlant d'ella, la benvolguda Josefina, sempre sempre, romandrà convivint amb nosaltres.

ACTO DE PRESENTACIÓN DE LA REVISTA “TRAGEDIA Y REPRESIÓN FRANQUISTA EN EL PAÍS VALENCIA” EL DÍA 11 DE OCTUBRE DE 2014 EN EL PATRONAT CULTURAL I RECREATIU DE CORNELLA DE LLOBREGAT.

Mari Carmen Romero, Toni Mantis y Paco Ruiz

Vista general del escenario

Mari Carmen Romero

Paco Ruiz Acevedo

Ricard Camil i Fabra

Pelai Pagés y Ricard Camil

Antonio Balmón y Ricard Camil

Pelai Pagés

Motivo floral republicano

Antonio Balmón

Momento del pisolabis ofrecido por la AMHDBLL